

Metropolitné fórum I : zápis

Plán

Bratislava

2030

(Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja)

Zrkadlová sieň, Primaciálny palác, Bratislava

5.3.2020, 13:00-16:00

Plán Bratislava 2030

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Čo je Plán Bratislava 2030?

V dnešnej dobe často počujeme, že žijeme „v najlepšom z možných svetov“. Máme však za to, že Bratislava môže byť lepším miestom pre život. Naším cieľom je zapojiť obyvateľov a obyvateľky mesta Bratislavy do rozvoja mesta - prostredníctvom lepšieho zmapovania ich potrieb, ako aj zapojenia do tvorby riešení a ich zavádzania do praxe.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja **Plán Bratislava 2030** bude základným kameňom budúceho strategického plánovania, postaveného na dialógu mesta a jeho ľudí. Pri tvorbe dokumentu bude spolupracovať široká škála odborníkov a odborníčok. Zahrnúť budú predstavitelia verejného, súkromného, občianskeho sektora a akademickej sféry. Títo všetci mesto podrobne poznajú a majú dobrú predstavu, čo treba v jeho budúcom smerovaní zmeniť. Dokument zjednotí kroky a projekty, ako dosiahnuť vytýčené ciele.

Plán Bratislava 2030 bude najdôležitejším mestským dokumentom, ktorý pomenuje kroky smerujúce k tomuto cieľu a bude viesť mesto na ceste k ich naplneniu. Dokument sa bude sústreďovať na tri kľúčové prvky: *priestor*, v ktorom žijú a pôsobia *ľudia* a zároveň *inštitúcie*, ktoré im slúžia.

Bratislava, ako ju dnes poznáme, sa rýchlo a dramaticky mení, ale nestíha sa prispôbovať výzvam dnešnej doby. Klimatická kríza už nie je abstraktným pojmom, pod ktorým by sme si nevedeli predstaviť následky pre hlavné mesto. Otepľovanie, zhoršenie kvality ovzdušia, vysychajúce stromy dnes len upozorňujú, že ak sa nenájde zodpovedné riešenie, následky budú neodvratiteľné. Plán Bratislava 2030 pripraví mesto na to, aby sa udržateľne rozvíjalo a prispelo k boju proti globálnemu otepľovaniu, s ohľadom na svojich obyvateľov a ich potrebu zabezpečenia kvality života.

Obyvatelia Bratislavy budú informovaní a budú mať aj možnosť zapojiť sa do jeho prípravy.

Metropolitné fórum

Bratislava potrebuje spoluprácu a efektívnu komunikáciu s ľuďmi, ktorí svojou prácou prispievajú k jej rozvoju. Metropolitné fórum je inovatívnym nástrojom primátora Bratislavy Matúša Valla, ktorý nadväzuje na úspešné podujatia odborných občianskych platforiem z Prahy, Bratislavy či iných miest. Metropolitné fórum je priestor pre spoločnú, transparentnú diskusiu mestských tém hlavného mesta so zástupcami občianskej, odbornej verejnosti z verejného, súkromného a mimovládneho sektoru. Základnou úlohou fóra v roku 2020 bude poskytovať spätnú väzbu teamu Bratislava 2030 (programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja), mestskému zastupiteľstvu a podávať odporúčania riešení konkrétnych otázok súvisiacich s rozvojom mesta. Metropolitné fórum sa v roku 2020 uskutoční pravidelne raz za mesiac.

Metropolitné fórum I.

Prostredie Bratislavy (odpady, mobilita, životné prostredie)

5.3.2020, 13:00 - 16:00

Prvé Metropolitné fórum sa zameralo na fyzický priestor Bratislavy - jej životným prostredím, odpadmi a mobilitou. Krátke prezentácie poskytli základný prehľad o meste v týchto aspektoch. Fórum moderovala Milota Sidorová, vedúca Kancelárie participatívneho plánovania, Metropolitný Inštitút Bratislava.

12:30 - 13:00

Registrácia účastníkov a účastníčok

13:00 - 13:20

Slávnostné uvedenie, otvorenie (Lucia Štasselová, viceprimátorka Bratislavy, Ján Mazúr, riaditeľ Metropolitného Inštitútu Bratislava)

- **Úvodná prezentácia Plán Bratislava 2030** (Eduard Donauer, splnomocnenec primátora pre strategický plán mesta, Magistrát mesta Bratislava).

Eduard Donauer oboznámil účastníkov a účastníčky s procesom prípravy strategického dokumentu, jeho účelom a prepojením na Agendu udržateľného rozvoja do roku 2030 podporovanú okrem iného aj v rámci nového programového obdobia európskej kohéznej politiky na roky 2021-2027.

13:20 - 14:20

Prezentačný blok (4x10 min. prezentácie)

- **Životné prostredie - Atlas dopadov zmeny klímy na území HM SR Bratislavy** (Ingrid Konrad, hlavná architektka mesta Bratislava, Magistrát hlavného mesta SR Bratislava, Eva Streberová, samostatná referentka Útvar hlavnej architektky, Magistrát hlavného mesta SR Bratislava)

Ingrid Konrad a Eva Streberová predstavili atlas, ktorý hodnotil súčasné dopady klimatických zmien, ako sú extrémne vlny horúčav a intenzívne zrážky, v súvislosti so zraniteľnosťou obyvateľstva, infraštruktúry a budov. Účelom atlasu je poskytovanie základnej bázy znalostí pre procesy navrhovania stratégií, formulácii stanovísk a usmernení ako aj dizajnovanie adaptačných a mitigačných opatrení.

- **Mobilita - Dopravný podnik Bratislava v číslach** (Michal Halomi, člen predstavenstva DPB a.s.)

Michal Halomi predstavil aktuálnu situáciu Dopravného podniku Bratislava (DPB a.s.), informácie o stave a kvalite infraštruktúry, aktuálne a do budúcnosti zamýšľaných poskytovaných službách. DPB a.s. je najväčší poskytovateľ služieb mestskej hromadnej elektromobility, ktoré majú pozitívny dopad na environmentálnu kvalitu prostredia. Rozvojové plány DPB a.s. majú potenciál zvyšovať dostupnosť služieb a ich inkluzivitu (napr. nízkopodlažné vozidlá), čo predstavuje zásadný predpoklad pre napĺňanie cieľov udržateľného mestského prostredia.

- **Odpady - OLO v číslach** (Martin Maslák, predseda predstavenstva, generálny riaditeľ OLO a.s.)

Martin Maslák odprezentoval aktuálnu situáciu OLO a.s., základné štatistické informácie o stave a kvalite infraštruktúry a aktuálne poskytovaných službách. OLO a.s. (Odvoz a likvidácia odpadov) predstavuje dôležitý bod mestskej odpadovej a zároveň aj energetickej politiky mesta, pričom dôsledným plánovaním jej aktivít a ich presahov je možné veľmi efektívne dosahovať významný pokrok v zabezpečovaní environmentálnej udržateľnosti.

- **Voda - Bratislavská vodárenská spoločnosť v číslach** (Peter Olajoš, predseda predstavenstva, generálny riaditeľ BVS a.s.)

Peter Olajoš oboznámil účastníkov a účastníčky s aktuálnou situáciou BVS a.s., jej základnými štatistickými informáciami o stave a kvalite infraštruktúry, aktuálne poskytovaných službách. BVS a.s. aktuálne pripravuje svoju strategickú víziu pre plánovanie ďalších rozvojových činností a pre prispôsobovanie sa stále viac prítomným dopadom klimatických zmien (napr. znižovanie zásob podzemných vôd a ich ohrozenie záťažami).

Všetky prezentácie nájdete na: <https://www.bratislava2030.sk/dokumenty/>

Q&A

Otázka: Nicolas Giroux (OZ Bystro)

Elektronické tabule, kamerové systémy, elektroautobusy, digitalizácia. Ako tieto opatrenia súvisia s udržateľnosťou, keďže väčšina pochádza z Číny a sú vysoko energeticky náročné. Máte nejaké *low-tech* riešenia?

Odpoveď: Michal Halomi (DPB)

Čo nebolo v prezentácii a čo plánujeme, na doplnenie. Koncom roka sme boli vo Viedni, kde na 80 zastávkach používajú také malé obrazovky, na báze e-papiera, nabíjaný solárnymi panelmi. Máme za sebou energetický audit kde sú riešenie pre vykurovanie vozidiel a chceli by sme koncom roka spustiť pilotný projekt tepelných čerpadiel. V Československu sme top v najjazdených kilometrov elektrobusemi. Na to, aby sa to rozšírilo potrebujeme vybudovať infraštruktúru- vozovne, nabíjacie stanice. Chceme zaviesť zelené strechy na veľkých halách- vozovniach.

Otázka: Dagmar Štefunková (Ústav krajinej ekológie SAV)

Ďakujem pani Konrad a pani Streberovej za predstavenie výskumu. Viem, že výskum na Slovensku je v plienkach, ale tvrdiť že trávnaté povrchy sú v podstate takisto funkčné z hľadiska regulácie tepla v urbánnom ekosystéme ako spevnené povrchy je myslím si trochu zavádzajúce. Nepoznám presne ako sa robil tento výskum, no pokiaľ viem tá dynamika trávnatých povrchov a regulácia tepla je iná než spevnených povrchov a teda prispievajú k regulácii klímy. Individuálne stromy tiež prispievajú k regulácii, no treba udržiavať vegetačné porasty, ktoré sú kompletne v tej svojej štruktúre, čiže trávnik, stromy, kríky, veľké porasty sú najvýznamnejšie v regulácii klímy.

Atlas bude dostupný verejnosti spolu s metodikou.

Odpoveď: Ingrid Konrad (Hlavná architektka)

Sú to aktuálne merania, tie vám vieme dokladovať. Tie dokazujú ako sa o našu zeleň staráme. Ona vtedy ani moc neplní tú svoju úlohu, nie je schopná absorbovať zrážkovú vodu. TO si môžeme povedať osobitne ako s tým naložiť. A viete, že sa teraz propagujú také porasty, o ktoré sa netreba starať, nekosiť sa. Je to o tej starostlivosti, o čistení kanalizačnej siete. Atlas bude dostupný verejne.

Otázka: Ivana Nemethová (Znepokojené matky)

Ako chcete zvyšovať percento recyklovaného odpadu a aké percento chcete toho roku zbierať?

Odpoveď: Martin Maslák (OLO)

Momentálne sme pred obdobím spustenia triediacej linky externou spoločnosťou, takže čiže by sme sa behom dvoch rokov chceli dostať na 42 percent. Vzhľadom na legislatívne zmeny, začíname zbierať kuchynský odpad. Hľadáme cesty ako spolupracovať s BVS, tam sú požiadavky na zber kuchynského oleja, ktorý momentálne blokuje kanalizačné zberače.

Taktiež zber vytriedeného veľkoobjemového dreveného odpadu, ktorý môže mať spätné využitie.

Odpoveď: Ingrid Konrad (Hlavná architektka)

Manuál, ktorý pripravujeme bude mať informácie ako sa bude odpad triediť, ako to bude v mestskom prostredí, aké bude využitie zapustených kontajnerov, ktoré sú veľkokapacitné, takže sa odvoz odpadu zredukuje. Toto bude mesto riešiť, pretože stojiská sú na pozemkoch hlavného mesta, čiže máme tu takúto synergiu nastavenú.

Otázka: Matej Dobšovič (Mestské Lesy v Bratislave)

Najväčší pomer je biologicky rozložiteľný odpad- bioodpad. My sme si so susedmi spravili kompostér, a ubudlo toho odpadu, no nemáme pred domom hnedý kontajner na bioodpad. Kedy pribudnú hnedé kontajnery?

Odpoveď: Martin Maslák (OLO)

Čo sa týka odvozu bioodpadu, ten funguje pri rodinných domoch, zahŕňa to 20 tisíc domácností. Sú pristavené kompostéry k bytovej zástavbe, na vyžiadanie pre zeleň. Chceme pokračovať v projekte zriadenia kompostárne pre potreby mesta. A začíname pracovať na projekte zberu tzv. *door-to-door* zber čo sa týka individuálnej domovej výstavby.

Odpoveď: Ingrid Konrad (Hlavná architektka)

Takže dá sa vyžiadať kompost, no práve uvažujeme kam ich umiestňovať, keďže majú dopad na verejný priestor, najmä vo vnútornom meste.

Otázka: Dana Mareková (OI Za čisté ovzdušie)

Kedy tie výstupy PHSR budú implementované a uvidíme ako občania tie výstupy? Budeme môcť sledovať/ kontrolovať či kroky mesta postupujú podľa tohto plánu?

Odpoveď: Eduard Donauer (Splnomocnenec primátora pre tvorbu strategického plánu)

Na stránke bude parciálne výstupy, ktoré budú pripomienkovateľné. Účasťou na Metropolitných fórach, sa môžete tiež informovať a dávať spätnú väzbu teamu plánu Bratislava 2030. Tento prvý rok slúži na kultivovanie dialógu medzi aktérmi Bratislavy a zároveň chceme, aby naše výstupy reflektovali v programovom rozpočte, ktorý sa bude tvoriť v 2020. Potom nám zostáva ešte 9 rokov, kontinuálneho hodnotenia, vypracovávania, tvorby programového rozpočtu v spolupráci.

Otázka: Martin Fundárek (OZ Lepšia doprava)

Nedali by sa tieto prezentácie natočiť pred a účastníci by si ich pozreli doma? Tak by vznikol väčší priestor pre diskusiu.

Odpoveď: Milota Sidorová (vedúca Kancelárie participatívneho plánovania, MIB)

Bratislava 2030 (Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja)
Metropolitný inštitút Bratislava 2020, Magistrát hl. m. SR
kontakt: bratislava2030@bratislava.sk

Nie je realistické dostať tie prezentácie vopred, dostávame ich od hostí tesne pred podujatím, preto budú dostupné ex post na stránke www.bratislava2030.sk

Otázka: Martin Fundárek (OZ Lepšia doprava)

Prečo ste sa pri výskume intenzívnych zrážok obmedzili na cestnú infraštruktúru, nie koľajovú a iné?

Odpoveď: Eva Streberová (samostatná referentka Útvar hlavnej architektky)

Máme čiastočne spracovanú koľajovú dopravu, no nemali sme dostatok indikátorov a boli sme časovo obmedzení, pretože tá expertná pracovná skupina, ktorá nám pomáhala, bola viazaná na projekt RESIN, ktorý končil ku koncu roka 2018, nemohli sme počítať s metodickou pomocou týchto partnerov. Preto sme si stanovili kľúčové témy, ktorým sa budeme venovať a spracujeme ich dopodrobna. Uvedomujeme si, že v kľúčových infraštruktúr v meste je viac: dodávka vody, energetika, a bolo by fajn, kebyže je v budúcnosti kapacita vypracovať atlas aj pre iné infraštruktúry.

Odpoveď: Ingrid Konrad (Hlavná architektka)

Ja som tlačila na to, aby ten atlas bol aplikovateľný a bol nástrojom pre urbanistické štúdie, územnoplánovacie podklady. Ten materiál má ukázať v čom má mesto medzery, a to že nevieme čo sa dialo pod terénom roky, ako nová výstavba ovplyvňovala toky spodných vôd. Máme konkrétny príklad z Františkánskej ulice, kde je zatopená pivnica, pretože sa postavila výstavba na Suchom mýte. Preto je dôležité definovať podmienky pre výstavbu a žiadať tieto opatrenia od investorov.

14:20 - 14:40

Prestávka

14:40 - 15:25

Pracovné skupiny

Účastníci sa rozdelili do troch paralelných, facilitovaných diskusií a spoločne nachádzali odpovede na otázky:

Aké trendy budú ovplyvňovať rozvoj Bratislavy a akým výzvam bude mesto čeliť? Ako by malo mesto na tieto trendy a výzvy reagovať? Ako by ste vedeli prispieť svojou pomocou?

1. Pracovná skupina: Životné prostredie a odpady

Facilitovala: Milota Sidorová

Zapisoval: Denis Eke

Prítomní / prítomné:

- Martin Benko - Slovenský hydrometeorologický ústav
- Matej Dobšovič - Mestské lesy v Bratislave
- Branislav Draškovec - Cresco Real Estate a.s.
- Zuzana Dzurdzíková - Metropolitný inštitút Bratislavy
- Ľubomír Falňan - Sociologický ústav SAV
- Nicolas Giroux - OZ Bystro
- Martin Hakel - Bratislavský samosprávny kraj
- Martin Haluš - Inštitút environmentálnej politiky MŽP SR
- Ladislav Hoffmann - Cresco Real Estate a.s.
- Juraj Holec - Slovenský hydrometeorologický ústav
- Venus Jahanpour - Brilliant stars
- Mário Juliny - Inštitút poľnohospodárskej politiky MPRV SR
- Katarína Mačková - Metropolitný inštitút Bratislavy
- Ivana Maleš - Hlavné mesto SR Bratislava, INCIEN
- Dana Mareková - OI Za čisté ovzdušie
- Martin Maslák -OLO
- Eva Megová - Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím
- Ivana Nemethová - Znepokojené matky
- Martin Obuch - Bratislavský samosprávny kraj
- Peter Olajoš - BVS
- Hana Ovesná - SKGBC
- Jana Pauková - OSAP
- Eva Pekárová - Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum
- Ivana Poláčková - CEEV Živica
- Kamil Procházka - Nadácia Horský park
- Pavol Šiman - SAV
- Viera Sláviková - Hlavné mesto SR Bratislava
- Eva Streberová - Hlavné mesto SR Bratislava
- Viera Šefflerová - Daphné - inštitút aplikovanej ekológie
- Dagmar Štefunková - Ústav krajinnej ekológie SAV
- Pavel Šuška - Geografický ústav SAV
- Illah van Oijen - OZ Punkt
- Yveta Velísková - Ústav hydrológie SAV
- Veronika Vojteková - Metropolitný inštitút Bratislavy

Zhrnutie kľúčových téz diskusie

Diskutujúci sa zhodli na cieľoch udržateľného rozvoja v oblasti životného prostredia pomocou **využívania ekologickejšie spôsoby** výstavby a budovania mesta. Zmena klímy je veľmi citeľná a preto sa musia podniknúť kroky, aby sme zamedzili nepredvídateľné dopady na územie ako napríklad silné privalové dažde. Môžeme začať už od jednoduchých krokov ako je napríklad triedenie, ktoré môžeme nahradiť **zero-waste** spôsobom; preferovanie pešej alebo **cyklistickej dopravy**, prípadne mestskej hromadnej dopravy. Jeden z najnovších trendov je **vzdelávanie detí v oblasti ekológie**, tzn. už v predškolskom a v školskom veku sa im dostatočne venovať a vysvetľovať prečo je dôležité separovať a chrániť životné prostredie.

Veľká časť účastníkov a účastníčok hlavne z **výskumnej oblasti prejavilo záujem o spoluprácu pri dodávaní dát a výstupov výskumov, ktoré sa venujú presne aspektom životného prostredia pod vplyvom meniacich sa podmienok**. Šlo hlavne o SHMU, vedecko-výskumné ústavy venujúce sa pôde, vode, atď. Tieto partnerstvá by mesto malo využívať.

Aby sme dosiahli výsledky v rôznych odvetviach životného prostredia, mesto musí začať byť príkladom pre jednotlivé firmy, podniky a samotných občanov. Diskutujúci by privítali aj ďalšie konferencie alebo stretnutia nielen pri tvorbe programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja. **Mesto viac komunikuje** s rôznymi stakeholdermi a sú vďační za otvorenosť, ktorá je len pozitívnym prínosom o **informovanie občanov** o procesoch, ktoré sa dejú za dverami magistrátu.

Trendy

- **pani Ovesná (SKGBC)** za trend považovala znižovanie uhlíkovej stopy v stavebníctve s cieľom ekologickejšieho správania obyvateľov a užívateľov budov napr. menej áut v centrách miest, viac zelene v infraštruktúre, možnosť využívania bicyklov pri rôznych objektoch, mobiliár a všeobecné využívanie priestorov, aby sa človek cítil dobre (well-being) a smerovanie k cirukulárnej ekonomike až po zero-waste užívanie a chovanie.
- **pán Benko a pán Holec (SHMÚ)** sa zhodli, že hlavným trendom je zmena klímy miest a venujú sa modelovaniu zmeny klímy pri výstavbe objektov alebo pri vysadení lesa, zvýšení zelene alebo pri zriadení zelených striech. Ponúkli spoluprácu s mestom hlavne v oblasti modelovania budúcich scenárov, na čo pozitívne reagovala Eva Streberová (ÚHA).
- **pani Velísková (Ústav hydrologie SAV)** rozoberala dopady klimatickej zmeny a ako reagovať na jej priebeh.
- **pani Mareková (Iniciatíva Za čisté ovzdušie)** hovorila o rôznych opatrenia na zlepšenie klímy, ovzdušia a verejného priestoru s pomocou oz Cyklokoalícia. Zdôraznila tiež záujem zapojiť sa do nasledujúcich aktivít.
- **pani Pekárová (VÚPOP)** rozprávala o inováciách a o pôde ako o najdôležitejšom faktore, na ktorý sa zabudlo. Navrhovala upriamiť pozornosť na dôležitosť pôdy a pri výskume, rovnako plánovaní by sa malo zohľadňovať nielen kvalita a fyzika pôdy, ale

aj pôda ako celok. Bratislava by mala využiť trend vysadenia plazivej zelene, ktorá si nevyžaduje zalievanie.

- **pani Štefunková (Ústav krajinej ekológie SAV)** navrhovala zaoberať sa inováciami v oblasti ekosystémových služieb.
- **pani Šefferoová (Daphne – Inštitút aplikovanej ekológie)** presadzovala názor, aby sa biodiverzita v mestách podporovala aj cez lúky, čo je trendom v iných mestách.
- **pani Jahanpour (Brilliant Stars)** učí deti zelenému zmýšľaniu pomocou vzdelávania o ekologických témach a problémoch na dvoch súkromných školách. Do tohto celého procesu sa snaží zapájať aj rodičov detí. Do Metropolitného fóra sa rada zapojí a bude hľadať i partnerov pre pilotné inovatívne projekty ekologických škôlok.
- **pani Štasselová (Iniciatíva Vnútroblok)** rozoberala veľký záujem/trend o komunitné záhrady a prepojenie s inými účastníkmi Metropolitného fóra v tejto oblasti.
- **pán Giroux (OZ Bystro)** za trend považuje bezrastovú ekonomiku (nestačia len obnoviteľné zdroje, ale je treba obmedziť aj spotrebu a výrobu produktov), ďalej rozoberal komunitné priestory (mesto preferuje obchodné než komunitné priestory), ktoré sú dôležitou súčasťou udržateľnej agendy.
- **pani van Oijen (OZ Punkt)** deklarovala expertízu v oblasti zero-waste podujatí v meste, cez oz pracujú na vzdelávacích procesoch ostatných subjektov, vidia záujem a ochotu participovať v zlepšovaní mestských procesov, preferujú a odporúčajú metódu re-use.
- **pani Poláčková (CEEV Živica)** presadzujú environmentálne vzdelávanie hrou a zážitkovou formou, spolupracujú s mestom napríklad na projekte Deti pre Bratislavu

Spolupráca

- **pani Ovesná (SKGBC)** navrhovala spoluprácu a pomoc v súvislosti s environmentálnou charakteristikou budov a prostredím.
- **pán Benko a pán Holec (SHMÚ)** by mohli poskytnúť rady a informácie, ktoré dokážu skvalitniť produkty ako materiál "Atlas dopadov zmeny klímy na území HM SR Bratislava".
- **pani Velísková (Ústav hydrologie SAV)** majú širokospektrálne zamerania (od spodnej až po povrchovú vodu, zelené strechy, malý hydrologický cyklus, vodné plochy a vodné zdroje), venujú sa expertíznej činnosti a zabezpečujú realizáciu štátnej meteorologickej služby monitorovania kvality ovzdušia a venujú sa výstrahám.
- **pani Mareková (Iniciatíva Za čisté ovzdušie)** v rámci kapacity vie pomôcť a poradiť ohľadom klímy, ovzdušia a verejného priestoru.
- **pani Pekárová (VÚPOP)** vie poskytnúť informácie, návrhy a adaptačné opatrenia z projektu Vplyv nepriepustných povrchov pôdy na mikro a mezo prostredie Bratislavy.
- **pani Štefunková (Ústav krajinej ekológie SAV)** vie pomôcť s participatívnym plánovaním ekosystémových služieb a zmene plánovania zelenej infraštruktúry.
- **pán Procházka (Nadácia Horský park)** vie poskytnúť a má nápady ako zachytiť vodu z kopcov.
- **pani Šefferoová (Daphne – Inštitút aplikovanej ekológie)** vie poradiť ohľadom biodiverzity v mestách a metodiky na biodiverzitu: ako prepojiť lesnú a nelesnú časť.

- **pán Šuška (Geografický ústav SAV)** vie poskytnúť široké spektrum priestorových analýz – mestskej alebo metropolitnej mierke (populačné, krajinárske a urbanistické analýzy).

2. Pracovná skupina- Energetika

Facilitovala: Lenka Kudrnová

Zapisovala: Rebeka Petrtylová

Prítomní / prítomné:

- Ľubica Šimkovičová - Inštitút pre pasívne domy
- Ingrid Konrad - hlavná architektka mesta Bratislava
- Martin Janáč - Veolia Energia Slovensko
- Martina Olejníková - Veolia Energia Slovensko
- Barbara Zavarská - OZ Punkt
- Viliam Záhumenský - Magistrát hlavného mesta SR Bratislava
- Juraj Hurný - Metropolitný inštitút Bratislava
- Katarína Nikodemová - Slovenská klimatická iniciatíva, Budovy pre budúcnosť
- Eduard Donauer - splnomocnenec primátora pre strategický plán mesta, Magistrát mesta Bratislava

Zhrnutie kľúčových téz diskusie

Trendy v oblasti energetiky okrem iného predstavujú obnoviteľné zdroje, vysokoúčinná kombinovaná výroba elektriny a tepla či využívanie odpadového tepla. Bratislava má síce vzácnu infraštruktúru v podobe teplárenskej, no v iných štátoch západnej Európy sa často využívajú systémy šetrnejšie k životnému prostrediu ako napr. dialkové vykurovanie. Na to je však **potrebná kvalitná infraštruktúra**. Začiatkom celého procesu zmeny však musia byť strategické dokumenty.

Hlavné mesto by k téme malo pristupovať dôkladne a ísť ostatným príkladom, napríklad v oblasti obnovy budov vo vlastníctve mesta, kde je priestor na zlepšenie. Dôraz na energetickú udržateľnosť sa tiež musí klásť napríklad pri nastaveniach podmienok súťaží, vyhlasovaných mestom. Dôležité je však v prvom rade **nastavenie na národnej či nadnárodnej úrovni**, kde medzi kľúčové aspekty patrí súlad medzi jednotlivými ministerstvami či nastavenie tempa na úrovni EÚ. Aj keď politika energetiky a zásobovania teplom nie je úplne v rukách mesta, jeho úlohou ostáva určiť smer rozvoju – určitú strategickú víziu.

Efektívnosť využívania obnoviteľných zdrojov je možné **zvýšiť výrobou vo väčšom**, kde je však zároveň problémom vyššia finančná náročnosť, s ktorou majú problém najmä súkromníci. Myšlienkou mesta je však **prepájať výrobcov energie a vytvárať partnerské vzťahy**, využívať teplo napríklad zo spaľovne či Slovnaftu. Cieľom je najmä zníženie počtu

malých znečisťovateľov. **Zlepšeniu situácie tiež môžu pomôcť poradenské služby mesta.**

Dôležité je podotknúť, že aktéri v oblasti energetiky jednoznačne chcú byť súčasťou zmeny a zapojiť sa do príprav strategických materiálov mesta.

Podrobnejší zápis

- **pán Janáč (Veolia)** vidí zmenu v sektore. Hybnými silami sú podľa neho obnoviteľné zdroje, vysokoúčinná kombinovaná výroba elektriny a tepla či využitie odpadového tepla. Chcú byť súčasťou zmeny, a zapojiť sa do príprav strategických materiálov. Dávali vstupy do Koncepcie mesta Bratislava v tepelnej energetike.
- **pani Olejníková (Veolia)** si myslí, že Bratislava a iné slovenské mestá majú vzácnu infraštruktúru v podobe teplárenskej. Vnímajú, že v západnej Európe a iných mestách idú cestou diaľkového vykurovania (nielen kvôli ekonomickej otázke, ale hlavne z pohľadu ochrany ovzdušia).
- Podľa **pani Konrad (Hlavná architektka)** by bolo prospešné, keby Bratislava išla iným mestám príkladom pri obnove budov, ktoré patria mestu. Prístup by podľa nej mal byť inovatívny, nemal by sa venovať len riešeniam technológií, ale venovať sa obnove hĺbkovo. Mala by sa brať do úvahy architektúra budov. Bratislava, podľa pani Konrad, nemá zdroje, z ktorých by čerpala a strategické dokumenty by mali byť začiatkom celého procesu zmeny.
- **pani Nikodemová (Budovy pre budúcnosť)** tvrdí, že tempo obnovy pri bytových budovách je najpomalšie (1%, EÚ odporúča, že by to malo byť najmenej 3%), je tam priestor na zlepšenie. Súhlasí tiež s tým, že štát a samosprávy by mali ísť príkladom.
- **pani Zavarská (OZ Punkt)** tvrdí, že ich OZ nie je zamerané konkrétne na energetiku, no majú projekty, ktoré zapájajú verejnosť pri revitalizáciách objektov/priestorov/štvtí, kde rezonujú trendy energetickej úspornosti.
- **pani Konrad (Hlavná architektka)** si myslí, že EÚ si uvedomila pri projekte EU Gogle (projekt o udržateľnej energii) v 201, že vízia Európa 2020 je nespiteľná. Zásadné teda je ako sa nastaví tempo na úrovni EÚ. Tvrdí, že ísť nad rámec európskej legislatívy pri súkromníkoch je sen, ale mesto by si to mohlo pri vlastných budovách dovoliť. Ďalej hovorí, že energetická bilancia budovy nie je len o tej budove, je tam viac faktorov. Podľa pani Konrad sa v súťažiach, vyhlasovaných mestom tiež musí dávať vysoký dôraz na energetickú udržateľnosť.
- **pani Šimkovičová (Pasívne domy)** dodáva, že sprísňovanie požiadaviek je proces.
- **pán Janáč (Veolia)** tvrdí, že téma obnoviteľných zdrojov, ekologizácia výroby, znižovanie znečistenia v intravilánoch mesta je nosná téma a obnoviteľné zdroje sa dajú nasadzovať aj efektívnejšie, ak sa to robí vo väčšom. Sú na to podľa neho potrebné drahé technológie, no je rozdiel keď sa robí projekt z eurofondov a keď to platí súkromník.
- **pani Olejníková (Veolia)** dodáva, že spoločensko-hospodárska atmosféra mení spoločenskú objednávku.

- **pán Donauer (Splnomocnenec primátora pre strategické plánovanie)** tvrdí, že to nie je len o spoločenskej objednávke, ale aj o strategických dokumentoch – na národnej a nadnárodnej úrovni.
- **pán Janáč (Veolia)** hovorí, že z toho dôvodu čakajú od miest nejakú strategickú víziu – kde chcú smerovať. Nekoncepčné riešenie je podľa neho, keď sa niekto odpojí a vytvorí si svoj obnoviteľný zdroj (plynovú kotolňu, atď.). Najlepšia energia je podľa neho tá, ktorá nie je spotrebovaná a rozbíjať infraštruktúru je nekoncepčné.
- Podľa **pani Olejníkovej (Veolia)** môžeme obnoviteľný zdroj nasadzovať na úrovni budovy alebo mesta a je tam efekt úspory, no nevýhodou diaľkového vykurovania je, že využívať odpadové teplo sa dá, len keď máte infraštruktúru - rozvody sú ako forma uskladnenia energie.
- **pán Donauer (Splnomocnenec primátora pre strategické plánovanie)** hovorí, že špecifikum energetiky – zásobovania tepla v meste je, že táto politika nie je úplne v rukách mesta. Len zásobovanie rieši Bratislavská teplárenská ako štátna inštitúcia. Tvrdí, že je komplikované systematicky budovať zásobovanie teplom – nie je to úplne v ich rukách, nie je to ich investičná aktivita. Myšlienkou je prepájať výrobcov energie, využívať teplo napr. zo spaľovne, Slovnaftu. Ich cieľom môže byť znížiť počet malých znečisťovateľov, súkromné kotle. Musia vytvárať partnerské projekty s tými, ktorí teplo generujú a dodávajú ich mestu.
- **pani Konrad (Hlavná architektka)** tvrdí, že nemáme nástroj- dáta, aby sme sa vedeli hneď zorientovať v území. Opora v štátnej legislatíve je zásadná vec. Často sa ministerstvá medzi sebou nevedia dohodnúť – roztrieštenosť legislatívy z hľadiska energetiky a samotného stavebníctva. Bude tiež žiadať, aby sme pokračovali v bezplatnom poradenstve pre ľudí, alebo za symbolický poplatok.
- **pán Donauer (Splnomocnenec primátora pre strategické plánovanie)** dodáva, že je tiež potrebné informovať ľudí o poradenských službách mesta.
- **pani Olejníková (Veolia)** nakoniec dodáva, že ľudia chcú ísť do ďalších obnov budov, no potrebujú si vypočítať, čo tým môžu získať.

3. Pracovná skupina - Mobilita

Facilitovala: Zora Pauliniová

Zapisovala: Zuzana Žurkinová

Prítomní / prítomné:

- Juraj Suchánek - Inštitút urbánneho rozvoja
- Lucia Adameková - Metropolitný inštitút Bratislava, oddelenie súťaží
- Zuzana Filková - Metropolitný inštitút Bratislava, oddelenie súťaží
- Daniel Michniak - SAV, geografický ústav
- Henrich Pifko - ArTUR a Fakulta architektúry
- Lívia Gažová - OZ Punkt
- Dan Kollár - Cyklokoalícia
- Adrian Gubčo - YIM.BA

- Radek Pšenička - YIT Slovakia
- Tibor Schlosser - Stavebná fakulta, STU
- Martin Fundárek - OZ Lepšia doprava
- Richard Procik - Siemens mobility
- Eva Arnoldová - Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím
- Michal Halomi - Dopravný podnik Bratislava
- Lucia Ďurčová - Metropolitný inštitút Bratislava, stážistka

Zhrnutie kľúčových téz diskusie

V oblasti dopravy čelí Bratislava **viacerým negatívnym trendom** – patria k nim napríklad demografické zmeny, stúpajúca automobilizácia, zahltenie mesta autami, rozrastajúca sa suburbanizácia – vznikajú sídla s nedostatočným zastúpením vybavenosti a funkcií, čo vedie k ďalšiemu nárastu automobilizácie.

Iba pomaly sa presadzuje nosný systém železničnej dopravy, dôsledná preferencia verejnej dopravy, politika dopravného upokojovania či zavádzanie nízkoemisných zón. Podobne pomaly postupuje rozvoj cyklodopravy a cykloinfraštruktúry, hoci ide o oblasť mobility, ktorá významne prispieva k zníženiu emisií a využiť ju možno aj v logistike. Chýba dobudovanie kľúčových električkových tratí a nevyužitá zostáva zatiaľ lodná doprava.

V oblasti pešieho pohybu, osobitne ľudí so špecifickými potrebami pohybu a orientácie, absentuje systémové riešenie bezbariérovosti a rozvíjanie inkluzívnych verejných priestorov.

Mestu zároveň chýbajú dáta a nevie exaktne pomenovať, či počet ľudí klesá alebo narastá, akým spôsobom sa mení štruktúra obyvateľstva a ako to mesto ovplyvňuje. Hoci sledujeme, že počet registrovaných automobilov rastie, precíznejšie dáta, ktoré by podporili empirické poznanie, že individuálna automobilová doprava je nevýhodná, chýbajú tiež.

Predstavitelia mesta zatiaľ **nedefinovali zásadné východiská a paradigmy**, ktoré sa rozvoja mesta týkajú v oblasti mobility týkajú a ktoré by ho mali tvarovať.

Nie je jasné, ako a kam sa má mesto vo svojom rozvoji uberať (nie sú vytvorené **scenáre rozvoja**), nie je ani pomenované, či sa má **zahusťovať dovnútra, alebo rozrastať** smerom navonok. Chýba taký územný rozvoj, ktorý by reagoval na potreby „veľkej“ Bratislavy (mesto nie je možné oddeliť od regiónu či nezohľadniť skutočnosť, že sa Bratislava nachádza na hranici s Rakúskom). Problémom je tiež dlhý reakčný čas územného plánu a rozvoja mesta.

Podľa účastníkov diskusie (aj vzhľadom na horeuvedené) **chýbajú ďalšie strategické dokumenty a koncepcie**, napríklad koncepcia rozvoja infraštruktúry Bratislavy či aktívna rola mesta pri ovplyvňovaní tvorby noriem, ktoré majú dopad na riešenie dopravy.

Diskusia a plánovanie rozvoja by mali byť **založené na faktoch** (evidence based approach) a zohľadňovať rozvoj, založený na princípoch efektívneho mestského hospodárenia (urban economics). Tvorba stratégií by mala byť oveľa flexibilnejšia. Technologické trendy budú o pár rokov úplne inde; treba predvídať vývoj, trendy a naše reakcie na automatizovanie, digitalizovanie, atď.

Účastníci a účastníčky vyjadrili záujem byť súčasťou platforiem, ktoré by umožnili kvalifikovanú diskusiu a spolurozhodovanie o tom, kam má rozvoj mesta smerovať. Radi v tejto oblasti ponúknu spoluprácu ako pri vzdelávaní, tak pri zdieľaní dát.

Podrobnejší zápis

Zásadné zmeny (demografické, dopravné)

- podľa **pána Pifka (ArTUR)** je najväčšou výzvou ako dosiahnuť, aby bolo v meste menej áut.
- **pán Kollár (Cyklokoalícia)** vyzdvihuje trend nárastu automobilovej dopravy a nárastu počtu registrovaných áut.
- **pán Gubčo (YIM.BA)** dopĺňa, že čísla registrovaných áut nemusia hovoriť o pohybe áut v meste. Inštitút plánovania a rozvoja v Prahe zaznamenalo znižujúci trend pohybu áut v meste, ale počet tých registrovaných sa zvyšuje.
- **pán Kollár (Cyklokoalícia)** tvrdí, že Bratislava nespĺnila stanovené čísla ohľadom cyklo dopravy, i keď je to len odhad; pretože mesto nemá čísla k dispozícii ani teraz.
- **pán Michniak (SAV)** hovorí, že poloha Bratislavy je na hraniciach a to komplikuje jej situáciu. Takisto, je podľa neho možné, že sa Bratislava nevyľudňuje, ale nemáme štatistiky. Potrebovali by sme dáta nielen o populácii mesta, ale aj pohybe ľudí MHD, autami, vlakmi, atď.

Územný rozvoj s dopadom na mobilitu

- **pán Gubčo (YIM.BA)** hovorí, že v kontexte Bratislavy je dôležitým faktorom suburbanizácia. Tým, že ľudia odchádzajú na predmestia, nároky na infraštruktúru sa zvyšujú.
- **pán Fundárek (OZ Lepšia doprava)** nevidí problém v tom, že sa nové časti budujú, ale ako sa budujú. Budujú sa monofunkčne, nie sú tam pracovné príležitosti, občianska vybavenosť a tým pádom sa zvyšuje mobilita.
- **pán Suchánek (Inštitút urbánneho rozvoja)** tvrdí, že mesto by malo mať jasnú koncepciu, či chceme, aby rástlo dovnútra alebo do šírky. Je tu absencia politiky výstavby, čo sa týka mestských suburbií.
- **pán Procik (Siemens mobility)** na to reagoval otázkou, že čo je kompetencia mesta. Môže limitovať výstavbu mimo Bratislavy? To je v kompetencii kraja. Riešením by bolo skôr nové územnosprávne rozdelenie.

- **pán Schlosser (Stavebná fakulta, STU)** zdôraznil, že si treba uvedomiť, že Šamorín, Modra, Pezinok, Stupava až Malacky sú veľká Bratislava.

Strategické materiály

- **pán Schlosser (Stavebná fakulta, STU)** hovorí, že chýba koncepcia rozvoja infraštruktúry mesta Bratislava (nielen pre individuálnu automobilovú dopravu). Treba brať do úvahy aj električky. Bratislava je v bode nula v porovnaní s Brnom a ich koncepciou rozvoja električkovej dopravy. Súčasnú normu, ktorú SR používa, sú pôvodne nemecké normy, ale neaplikujeme ich tu, napr. ani v zóne Chalupkova pre statickú dopravu.
- **pán Pšenička (YIT)** si myslí, že deficit rozvoja dopravy a infraštruktúry sa prehýbil za posledných 25 rokov. Problémom je dlhý reakčný čas územného plánu a rozvoja mesta.
- **pán Suchánek (Inštitút urbánneho rozvoja)** hovorí, že sa tvoria nové normy o parkovacích státiach, o šírke ciest, atď. Bratislava by sa mala aktívne zapájať do tvorby legislatívy.
- **pán Pšenička (YIT)** si myslí, že stratégia by mala byť flexibilná, odpovedať na rýchlosť vývoja technológií, atď.
- **pán Gubčo (YIM.BA)** zdôrazňuje, že technologické trendy budú o pár rokov úplne inde. Skúsme predvídať vývoj, trendy a naše reakcie na automatizovanie, digitalizovanie, atď.

Bezbariérovosť

- **pani Arnoldová (Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím)** sa stretávajú s rôznymi podnetmi od ľudí so zdravotným postihnutím; od bariérovosti zastávok; nie všetky MHD majú hlásenia zastávok; automaty na lístky nie sú usposobené pre nevidiacich a ľudí na vozíkoch. Parkovacia politika sa týka aj ľudí so zdravotným postihnutím, otázkou je ako zachovať dostupnosť pre ľudí, ktorí to nevyhnutne potrebujú.

Riešenia

- **pán Kollár (Cyklokoalícia)** si myslí, že treba brať do úvahy aj logistiku v meste, preprava tovaru. Mesto by sa malo aktívne zapájať do riešenia logistiky a pracovať na bezemisnej logistike.
- **pán Pšenička (YIT)** si myslí, že i keď Bratislava zavrholo koľajovú podzemnú alebo nadzemnú dopravu, stále by za to znova otázku preskúmať vzhľadom k novým možnostiam financovania.
- **pán Schlosser (Stavebná fakulta, STU)** hovorí, že alternatívna doprava (cyklistická doprava a pešia doprava) by mala nahradiť individuálnu automobilovú dopravu.
- **pán Kollár (Cyklokoalícia)** dodáva, že dopravné upokojuvanie je kľúčové; aby človek vedel prejsť, kam potrebuje, peši.

- **pán Pšenička (YIT)** si myslí, že treba začať odbornú diskusiu o vodnej doprave.
- **pán Fundárek (OZ Lepšia doprava)** tvrdí, že železničná doprava má pozíciu nosného systému v diaľkovej a regionálnej doprave. Jej uplatnenie v oblasti MHD je v súčasnosti skôr okrajové a mohlo by sa zvýšiť, ak by vlaky chodili tranzitne cez mesto a nekončili na Hlavnej stanici či Filiálke. V Európe je trendom budovať centrálné železničné stanice (Viedeň, Berlín) a budovanie Filiálky ako koncovej stanice by išlo proti týmto trendom. Treba dobudovať kľúčové električkové trasy, ako je Petržalka, Eurovea, napojenie TIOPOV (Bory, Ružinov). Urýchľovaniu električkovej dopravy by pomohlo odstraňovanie kolíznych bodov s cestnou dopravou (priecestia vybaviť CSS s preferenciou električiek alebo zrušiť).

Spolupráca s mestom, odborná diskusia a rozhodovanie

- **pán Pšenička (YIT)** hovorí, že vkladajú nádeje do celkovej mobility. Vítame akúkoľvek platformu pre spoluprácu a riešenie disproporčnej zodpovednosti na strane zodpovedných podnikateľov. A treba vyriešiť konflikt medzi tým, že všetci chceme byť občania mesta 21. storočia, ale zároveň chceme parkovať svoje autá pred domom, najlepšie na ulici.
- **pán Pšenička (YIT)** hovorí, že by radi vnímali MIB aj oddelenie územného rozvoja ako podklad pre kvalifikované rozhodnutia politikov. Čo sa týka trendov, tak urban economics - termín zahŕňa mestské hospodárstva - je platformou pre odborníkov z celého sveta a pre rôzne výskumy pre mestá, tzv. evidence-based approach.
- **pán Pročík (Siemens mobility)** si myslí, že úloha mesta by mala byť aj vo vzdelávaní a zdieľaní dobrej praxe pre odborníkov vo veci zberu dát.
- **pán Schlosser (Stavebná fakulta STU)** dodáva, že Stavebná fakulta sa už tretí rok snaží učiť zamestnancov mestských správ o tom aké sú normy a ako fungujú. Magistrát má memorandum so stavebnou fakultou a zamestnanci sa môžu dovzdelávať vo všetkých potrebných odboroch.

15:25-15:55

Sumarizácia pracovných skupín a doplňujúca diskusia v pléne

Lubica Šimkovicová (Inštitút pre pasívne domy)

Urobili sme dve architektonické štúdie pre obnovu bytových domov v Karlovej. Možná typizácia obnovy domov by mohla byť inšpiráciou pre iné rekonštrukcie, tento prístup je inovatívny. Doterajšie obnovy celkom nespĺňajú požiadavky a predstavy architektonickej obce, takže snaha bola práve, aby sa zohľadnila aj ďalšia vrstva. Čiže riešili sme to len na úrovni architektonickej štúdie, no s veľmi podrobnou energetickou optimalizáciou, so zmapovaním jestvujúceho stavu a návrhom riešení až do pasívneho štandardu. Všetky

výsledky budú dostupné a radi ich odprezentujeme.

Ingrid Konrad (Hlavná architektka)

Máme tu teplárenské spoločnosti, ktoré majú vybudovanú sieť a keď budú nasledovať trendy udržateľných zdrojov, tak sú veľmi prínosné pre naše mesto a musíme s nimi viac spolupracovať, zohľadňovať ich v investičných zámeroch. Malo by existovať poradenstvo pre bytové domy a ich obnovy. Mesto by mohlo byť ťahúňom, pretože máme 120 budov vo veľmi zlom stave.

Adrian Gubčo (YIM.BA)

Definujme si kam sa chceme dostať, stanovme si kritériá.

Radek Pšenička (YIT)

Nemali by byť prizvaní do tvorby strategického materiálu aj biznisy a podnikatelia? Nestálo by za to vytvoriť niečo ako metropolitná obchodná komora a zistiť aké majú vízie významné spoločnosti?

Milota Sidorová (Vedúca Kancelárie Participatívneho plánovania, MIB)

Pohľadu biznisu sa nebránime, ostatne pozývali sme ich aj na toto fórum. Veľké spoločnosti ako Tesco, Volkswagen nám majú určite čo definovať do budúcnosti, radi ich znovu prizveme, ak sa budú chcieť zapojiť. V smerovaní Bratislavy vnímame aj posun zamestnanosti.

15:55 - 16:00

Záver

- účastníci boli informovaní o Metropolitnom fóre II, konajúcom sa 9.4. (EDIT: kvôli vírusu COVID 19 sa dátum podujatia posunie, avizujeme 11.5.2020).
- Zoznam kontaktov sa nebude zdieľať novým formulárom, ale účastníci fóra budú ohlásení v programe menom a krátkym životopisom, ktorý bude uvedený aj na webe www.bratislava2030.sk

Kontakty

webstránka: www.bratislava2030.sk

email: bratislava2030@bratislava.sk

Fotografie nájdete na facebookovej stránke [Metropolitný inštitút Bratislavy](#) alebo spolu s krátkym zhrnutím [tu](#).